

SAARTE
KALANDUS

Rahandusministeerium

Teie 30. 11. 2020. a nr 15-1/ 5761-5

Meie 25. 01. 2021. a nr 1-19/21/ 14-2

info@rahandusministeerium.ee

Vastus Rahandusministeeriumi 30. 11. 2020. a vastuskirjale (15-1/5761-5) seoses Eesti mereala planeeringu põhilahendusele esitatud ettepanekutega

Käesolevaga esitab MTÜ Saarte Kalandus enda vastuväited ja küsimused seoses Teie 30. 11. 2020. a vastuskirjaga nr 15-1/5761-5.

Meie vastuväited, küsimused ja ettepanekud on alljärgnevad:

1. Vastuväide

I. Sissejuhatus

RM: „Mereala planeeringu koostamise käigus on läbi viidud mitmeid täiendavaid analüüse ja uuringuid (vt <http://mereala.hendrikson.ee/uuringud.html>), mis koondavad erinevates teemades Eesti mereala tervikpildi. /.../ Rõhutame, et mõjude hindamise eksperdid on koondhinnanguna, vaadeldes ka mõjude kumulatiivsust, jõudnud seisukohale, et strateegilisel tasandil hinnates ei kaasne planeeringu elluviimisega olulisi negatiivseid mõjusid, sh ebasoodsaid mõjusid Natura 2000 aladele.“ (lk 2)

Vastuväited

Viidatud KSH alusanalüüside ja uuringute nimekirjas puuduvad uuringud seoses planeeringuala merepõhja elustikuga või kalastikuga. Toote oma vastuskirja hilisemas osas välja (lk 11), et KSH koostamisel aluseks on võetud veebirakenduse PlanWise4Blue andmed, mis tuginevad 120 uuringule kalade kohta ja 102 uuringule mere põhjaelupaikade ja nende seisundi kohta. KSH aruandest ei nähtu aga viidatud uuringuid.

Lisaks on PlanWise4Blue veebirakenduses tuvastatavad üksnes 3 kalaliigi ja 7 mere

põhjaelustiku andmed. Seega ei kajasta PlanWise4Blue veebirakendus kogu planeeringuala olemasolevat keskkonnaseisundit.

Lisaks olete märkinud KSH aruandes (vt KSH aruanne, lk 133, viide 44), et „*PlanWise4Blue rakenduse tulemuste tõlgendamisel on oluline arvestada, et see on praegu kasutatav pigem diskussiooniplatvormina kui tegelikkuse kajastamise vahendina, kuna piisavate mõõtmistulemuste puudumise tõttu on osade parameetrite väärtused suure määramatusega. Lisaks on paljude uuemate inimkasutuste puhul (just interaktiivsete mõjude osas) teadmatus endiselt suur ning täpsemate prognooside saamiseks on vaja edaspidi läbi viia põhjalikumad teadusuuringud inimkasutuste interaktiivsete keskkonnamõjude määratlemiseks.*“

PlanWise4Blue ei ole kasutatav tegelikkuse kajastamise vahendina. Seega ei saa ilma täiendavate planeerimisala keskkonnaseisundi uuringuteta jõuda järelduseni, et strateegilisel tasandil ei kaasne mereplaneeringu elluviimisel ebasoodsat kumulatiivset mõju ega olulisi negatiivseid mõjusid kalastikule ja mere põhjaelustikule.

Muuhulgas on Pan Baltic Scope'i aruandes „*Cumulative Impact Assessment for Maritime Spatial Planning in the Baltic Sea Region*“ (2019) leitud, et Eestis on kumulatiivse mõju hindamise suurimaks puuduseks ulatuslik teaduspõhiste alusandmete puudumine erinevate survetegurite ja loodusväärtuste vahelistest põhjus-tagajärg seostest.¹

Kokkuvõttes on ebaõige väita, et viidatud uuringud koosmõjus kaasatud ekspertide hinnangutega koondavad erinevates temades Eesti mereala tervikpildi.

Kriitiliste uuringute puudumine tähendab hoopis seda, et Eesti mereala tervikpilt on lünklik ja seda eriti kalastikku ja merepõhja elustikku puudutavas osas.

Seega tuginevad KSH-s tehtud järeldused nii kumulatiivse mõju kui ka olulise negatiivse mõju puudumise osas kalastikule ja mere põhjaelustikule üksnes ekspertide arvamustele ja oletustele.

Küsimused ja ettepanekud

1. Palun edastage viiteline loetelu nimetatud uuringutest (120 uuringut kalastiku ja 102 uuringut mere põhjaelustiku ning nende seisundi kohta).
2. Palun nimetada ekspertide nimed, kes on enda vastava seisukoha koondhinnanguna andnud.

¹ Vt lk 18-19.

SAARTE
KALANDUS

2. Vastuväide

III. -VI. Ptk 2.3. Keskkonnakaalutlustega arvestamine planeeringu väljatöötamisel
RM: „Selgitame, et võimalikke mõjusid merekeskkonnale, sh merepõhja elukeskkonnale ning kaladele ja koelmualadele on käsitletud strateegilisele planeeringule sobivas üldistusastmes. Mereala planeeringu koostamisel ja selle mõju hindamisel on lähtunud hetkel parimast olemasolevast teadmistest – kaasatud oma ala parimaid spetsialiste, võetud arvesse kogu merealal juba läbiviidud uuringute info (vastavad keskkonnaalased andmekihid), selle alusel koostatud täiendavad analüüsid ja teostatud modelleeringuid, mis laienevad kogu merealale. Mõjuhindamisel on hinnangute andmisel tuginetud rahvusvahelisele, teiste riikide praktikale ja teadmistele tuuleparkidega kaasnevatest mõjudest merekeskkonnale. Mõjude hindamine ja planeeringulahendus lähtub kehtivast seadusandlusest ja Teie kirjas toodud korduvad väited, et see nii ei ole, on väärad.“ (lk 5-6)

Vastuväide

Riigikohtu praktika kohaselt ei õigusta KSH abstraktne olemus planeeringuala olemasoleva keskkonnaseisundi uurimata jätmist (Hiiu Tuule otsus nr 3-16-1472, p 30).

Samuti toote ka ise oma vastuskirjas läbivalt välja vajaduse planeeringuala tegeliku keskkonnaseisundi täiendavaks uurimiseks (vt nt lk 9 p-id 5 ja 6, lk 28 p 2 jne).

Seega ei vasta planeeringu lahendus Riigikohtu juhiste ja nõuetele selles osas, kuidas tuleb KSH läbi viia.

3. Vastuväide

RM: „Ei saa nõustuda Teie vastuväitega, et planeeringulahenduse koostamisel on üks osa mõjutatavast merekeskkonnast - kalad ja koelmualad - täiesti uurimata ja arvesse võtmata planeeringulahenduse kujundamisel. Kalade koelmualade puhul on lähtunud muuhulgas HELCOM Pan Baltic Scope projekti raames kogutud infost, kus Läänemere äärsete riikide teadlased on olemasolevate andmete põhjal kaardistanud olulisemate kalaliikide tähtsamad elu- ja koelmualad kasutades mudeleid, mis arvestavad erinevate kalaliikide liigispetsiifilisi kriteeriume, nagu soolsus, sügavus, avatus lainetusele, footilise tsooni ulatus, vee läbipaistvus jt. Mudelite alusel koostatud kaardid on valideeritud vastavate liikide ja riikide ekspertide poolt. /.../ Sama infot kalade koelmualade kohta on kasutanud oma mereala planeeringu koostamisel ka meie naaberriigid (nt Läti mereala planeering).“ (lk 6)

Vastuväited

2018. aastal HELICOMi Pan Baltic Scope projekti raames kogutud kudealade andmed ei kajasta planeeringuala tegelikku keskkonnaseisundit. Antud uuringu raames ei viidud läbi spetsiaalseid uuringuid Eesti vetes (vastav kinnitus sisaldub ka KSH aruandes, lk 38). Tegemist on abstraktsel tasemel tehtud järeldustega võimalikest kudemisaladest Läänemeres.

Veelgi enam – uuring on seotud üksnes kolme kalaliigiga ega kajasta planeeringualasse jäävaid teisi liike, nende koelmuid ega kalade rändeteed.

Seega põhinevad KSH-s tehtud järeldused nii kumulatiivse mõju kui ka olulise negatiivse mõju puudumise osas oletustele ja arvamustele seoses planeeringuala kalastikuga või koelmutega.

4.Vastuväide

RM: „*Kalastiku mõistet kasutatakse, pidades silmas kõiki meie vetes elavaid ja vaatlusalustele aladele sattuda võivaid kalaliike (lk 8). /.../ Kalastiku eksperdid on veendunud, et uuringuvajadus on suur Liivi lahe puhul, kuna sinna tuleb kudema nii avamere räim kui seal koeb ka Liivi lahe räim. Kuna valdavat osa merealast ei ole seal elavate kalaliikide ja kalade rände suhtes uuritud, siis tuleks enne potentsiaalselt kalastikku oluliselt mõjutavate tegevuste rakendamist viia neil aladel läbi vajalikud uuringud (lk 9).“*

Küsimused ja ettepanekud

1. Palun selgitada, millisel objektiivsel alusel tehakse KSH-s järeldust olulise negatiivse mõju puudumise kohta kalastikule, kui puudub terviklik ülevaade (sh kaasatud kalastiku ekspertide veendumuse kohaselt) planeeringualasse jäävatest liikidest, nende koelmutest ja kalade rändeteedest?
2. Palun nimetada ekspertide nimed, kes on sellise eriteadmistele rajaneva seisukoha andnud.

5.Vastuväide

VII. Ptk 4.1.1. Vee temperatuur ja soolsus

RM: „*Planeeringulahendusega ei kaasne vee soolsusele ega temperatuurile olulist ebasoodsat mõju, ei otsesest ega kaudset mõju. Olulised mõjud soolsusrežiimis suuremas plaanis saavad olla seotud eelkõige veevahetuse intensiivsuse muutusega Läänemere ja Põhja mere vahel või sademete režiimi muutustega. Mereala kaablitega võib kaasneda lokaalses ulatuses mõningane veetemperatuuri muutus, kuid tegemist ei ole olulise mõjuga mereala veetemperatuuri muutuste mõttes.“ (lk 10)*

Vastuväited

Kui leitakse, et planeeringuga ei kaasne keskkonnale ebasoodsat mõju, siis peab selline järelendus olema põhjendatud ja kontrollitav.

Veelgi enam - teaduskirjanduses on selgitatud, et tuulepargi rajamine võib (sõltuvalt ehitustegevuse mastaabist) avaldada mõju veevahetuse intensiivsusele Läänemeres ning sealäbi vee soolsusele.

Veevahetuse intensiivsuse ja vee soolsuse muutustega seoses ei saa välistada ka olulist mõju keskkonnale (vt lähemalt Clark, S. jt. [The Influence of Large Offshore Wind Farms on the North Sea and Baltic Sea – a Comprehensive Literature Review](#) (2014), lk 15-16).

Küsimused ja ettepanekud

1. Palun viidata konkreetsele uuringule või eksperdi hinnangule (mh eksperdi nimele), mille pinnalt on vastav järelendus tehtud.
2. Palun selgitada, kas planeeringulahendus võib avaldada ka mõju veevahetuse intensiivsusele Läänemeres.

6. Vastuväide

VIII. Ptk 4.1.2. Tuul

RM: „Pikaajaline mõju meretuulepargil tuule omaduste muutmise tõttu 10 km ulatuses ökosüsteemidele on ebaoluline kuna muutused tuule kiirusele ala keskmisena (tuulikupargi ala) on tuulikute hõreda paigutuse (tuulikute omavaheline kaugus 4-8 tiiviku diameetrit) tõttu väga väike: lainete teket mõjutav tuule energia mere pinnal (0-40 m kiht merepinna kohal allpool tuulikute tiivikuid) kahaneb 100 tuulikuga (200 m tiivik, tuulikute vahe 4 diameetrit, tornikõrgus 150 m, paigutus ristkülikukujuliselt) pargis alla 5%.“ (lk 10)

Vastuväited

Tegemist on lihtsustava oletusega.

Esiteks ei ole KSH-s ega RM-i vastuses viidatud uuringutele või ekspertarvamustele, mille pinnalt on jõutud kontrollitavale ja teaduslikult põhjendatud järeldusele, et vastavate muutuste mõju ökosüsteemidele on ebaolulise tähendusega.

Kui leitakse, et planeeringuga kaasneb keskkonnale üksnes ebaoluline mõju, siis peab selline järelendus olema selgesti kontrollitav.

Teiseks puudub KSH koostajatel (sh ekspertidel) teadmine arendustegevuse parameetritest (nt suurim lubatav aluspindala, tuulikute kõrgus, võimsus, töötamise aeg jne). Võimalikud muutused tuule kiiruses ja suunas sõltuvad eeskätt arendustegevuse parameetritest. Kuni vastavad parameetrid ei ole määratletud, ei ole mitte kellegi võimalik kontrollida planeeringulahenduste mõjusid. Samuti ei ole võimalik KSH-s väita, et sellisel kontrollimatul mõjul on keskkonnale ebaoluline mõju.

Küsimused ja ettepanekud

1. Palun viidata konkreetsele uuringule või eksperdi hinnangule (mh eksperdi nimele), mille pinnalt on vastav järeldus tehtud.
2. Selgitada, milliste tuulepargi parameetrite alusel on jõutud vastavate järeldusteni, et mõjud on ebaolulised.

7.Vastuväide

IX. Ptk 4.1.3. Jääolud

RM: „Tuuleparkide kavandamisega ei kaasne olulisi merejääga seotud muutusi, seega ei põhjusta see ka muutusi ökosüsteemides. Lisaks on tuuleenergeetika arendusaladena valitud alad, mille puhul oleks võimalikud mõjud ökosüsteemidele minimeeritud.“ (lk 12)

Vastuväited

KSH-s ega RM-i vastuses ei ole viidatud uuringutele või muudele allikatele, mille pinnalt on vastava järelduseni jõutud.

KSH alusuuringuna nimetatud TTÜ Meresüsteemide Instituudi analüüsis „Jääolude analüüs ja kaartide koostamine“ hinnati üksnes jää ja rüside esinemise tõenäosust ja jääkatte kestvust. TTÜ ei hinnanud jääoludest tingitud muutusi ökosüsteemides.

Kui KSH-s leitakse, et planeeringuga kaasneb keskkonnale üksnes ebaoluline mõju, siis peab selline järeldus olema kontrollitav. Hinnang „ebaoluline“ on järeldus, mis peab tuginema eelnevale arutluskäigule. Antud juhul ei ole see järeldus kontrollitav ning tegemist on seega oletusega.

Küsimused ja ettepanekud

1. Palun viidata konkreetsele uuringule või eksperdi hinnangule (mh eksperdi nimele), mille pinnalt on vastav järeldus tehtud.
2. Palume selgitada seda, et kuidas on eristatud olulist ja ebaolulist mõju.

8.Vastuväide

SAARTE
KALANDUS

XI.-XII. Ptk 4.1.5. Vee kvaliteet

RM: „Eesti mereruumi planeerimise käigus kasutati keskkonnamõjude hindamiseks innovaatilist tööriista PlanWise4Blue (<http://www.sea.ee/planwise4blue>), mis hindab planeeritud inimtegevuste kumulatiivset mõju erinevatele loodusväärtustele. /.../ Tuuleparkide kohta on rakenduses [PlanWise4Blue] kokku 257 uuringut (sh mereala portaalis leitavad hüljeste ja linnustiku uuringuid) ning neist näiteks 120 uuringut on kalade kohta ja 102 uuringut mere põhjaelupaikade ja nende seisundi kohta. Seega ei ole tõene väide, et tuuleparkide mõju uuringud ei käsitlenud mereelupaiku ja kalu.“ (lk 11)

Vastuväited

Vt vastuväited peatükis I.

Küsimused ja ettepanekud

Palun KSH aruandes viidata iga kalastikku ja mere põhjaelupaiku puudutava järelduse suhtes vastavale uuringule.

9.Vastuväide

XIII.-XV. Ptk 4.2.1. Kalad

RM: „Avameremadalikel võib kueda lest ja ei saa täielikult välistada ka räime kudemist mõningatel madalamatel aladel, ent kuna valdavalt asuvad planeeringualad nende liikide optimumidest sügavamal, siis olulist kattuvust kudealadega ei esine ning võimalik mõju nende liikide taastootmisele läbi kudealade kahjustamise on minimaalne. Hinnangut kinnitab ka värskelt valminud Kalanduse Teabekeskuse poolt tellitud ülevaade, kus koostaja Tartu Ülikooli Eesti Mereinstituudi vanemteadur M. Rohtla on hinnanud avamere tuuleparkide võimalikke mõjusid Läänemere kaladele. Uuringus nenditakse, et enamuse seireandmetel põhinevaid uurimistöid on järeldanud, et avamere tuuleparkidel puudub ilmselge negatiivne mõju kalastikule vt <http://kalateave.ee/et/teadus-ja-arendustegevus/uurimused/9273-eestisse-planeeritavate-avamere-tuuleparkide-voimalikud-mojud-laanemere-kaladele-tartu-ulikool-2020>.“ (lk 12)

Vastuväited

Viidatud M. Rohtla poolt koostatud uuringus toodi välja, et suur enamuse uuringutest seoses avamere tuuleparkide mõjust kalastikule on järeldanud, et „avamere tuuleparkidel puudub kindlasti ilmselge negatiivne mõju kalastikule“.

Tegemist ei ole M. Rohtla uuringu järeldusega, vaid viitega valdavale enamusele senistest uuringutest.

Veelgi enam - M. Rohtla kritiseerib neid uuringuid ja märgib, et „enamik avaldatud uuringuid on suhteliselt lühiajalised ning pikaajaliste mõjude kindlaks tegemist takistab ka kalavarude arvukuse looduslik kõikumine aastate vahel“.

M. Rohtla on seisukohal, et nii avamere tuuleparkide ehitamise, töö- ja demonteerimisfaasiga kaasneva müra mõju kui ka tööfaasiga kaasnevate elektromagnetväljade mõju kaladele on suuresti teadmata (vt viidatud uuringu lk 22).

Samuti asub M. Rohtla seisukohale, et sellised KSH järeldused, mille kohaselt leitakse, et näiteks räime kudekoondistele puudub planeeringu elluviimisel oluline negatiivne mõju avamere tuuleparkidest tulenevast mürast, ei ole teaduslikult tõestatavad, sest selliseid uuringuid ei ole mitte kunagi korraldatud (vt viidatud uuringu lk 23).

Seega ei saa KSH tasandil teha järeldusi negatiivsete mõjude puudumise kohta, sest vastavad andmed puuduvad.

KSH järeldused negatiivsete mõjude puudumise osas on seega oletused.

M. Rohtla lisab (viidatud uuringu lk 25), et „*arvestades seda, kui palju esineb hetkel teadmatust avamere tuuleparkide mõjude uurimises, tuleks keskkonnamõjude hinnangutes rakendada ettevaatlikkuse printsiipi ja olla pigem konservatiivne müra ja elektromagnetväljade mõjude prognoosimises (st täpsete teadmiste puudumisel pigem eeldada, et negatiivsed mõjud esinevad).*“

Kokkuvõttes moonutab RM enda vastuses M. Rohtla uurimust ja tema järeldusi.

M. Rohtla uuringu pinnalt ei saa teha järeldust ilmselgelt negatiivsete mõjude puudumise kohta kalastikule. Hoopis vastupidine järeldus on õige, sest M. Rohtla rõhstab ettevaatlikkuse põhimõtte tähtsust.

Küsimused ja ettepanekud

1. Palun selgitada ning põhjendada, kuidas on RM teinud M. Rohtla uuringu pinnalt sellised järeldused, mis on vastuolus M. Rohtla poolt avaldatud üheselt mõistetavate seisukohtadega.

SAARTE
KALANDUS

2. Kui selliseid järeldusi RM teha ei saa, siis tuleb vastavalt KSH teksti parandada ja täiendada.

10.Vastuväide

RM: „Paraku on kogu Eesti mereala katvate uute andmete kogumine äärmiselt ressursimahukas ja ajaliselt pikk protsess, mida on Eesti riigile jõukohane läbi viia vajaduse põhiselt. Kalade koelmu- ja rändeuuringud on kallid ja ajamahukad. Koelmualade väljaselgitamiseks tuleb läbi viia merepõhja uuringud piiratud ajaaknas, sest marja areng kestab enamasti vaid kuni 2 nädalat. Ka marjast koorunud vastsed kanduvad hoovustega laiali lühikese aja jooksul. Kalade rännete uurimise puhul ei ole võimalik räume individuaalselt märgistada sellises koguses, mis võimaldaks suuremaid üldistusi teha. /.../ Lähtudes eeltoodust kogu Eesti merealal selliste uuringute läbiviimine ei ole põhjendatud.“ (lk 14)

Küsimused ja ettepanekud

Palun selgitada ja põhjendada täiendavalt, mis alustel ja põhjustel ei ole planeeringualale jäävate koelmualade uuringu läbiviimine põhjendatud juhtumil, kui (kalastiku) eksperdid on asunud seisukohale, et Liivi lahes olevate koelmualade kaardistamise suhtes on uuringuvajadus suur.

11.Vastuväide

RM: „Detailsed uuringud on kohustusliku tingimusena lisatud järgmisesse, hoonestusloa ja mõjude hindamise etappi. Selles etapis on juba võimalik täpsustada uuritavat ala ja mõjutegureid. Loamenetluse/KMH raames on võimalik igakordselt, arvestades tegevuse iseloomu ja eeldatavaid olulisi mõjusid (sh teada on tegevuse täpsem asukoht ja võimalik tehnoloogiline lahendus), laiendada hinnatavate tegevuste ja mõjude loetelu, mida poleks saanud teha praeguses strateegilise planeerimise faasis./.../ Meile teadaolevalt ei ole katvaid detailseid uuringuid läbi viidud ka teistes riikides.“ (lk 14)

Vastuväited

Tulenevalt Riigikohtu praktikast (3-16-1472, p 28) ei tohi KSH raames jätta mõju vajaliku täpsusega hindamata. Sedavõrd oluliste uuringute tegemine KSH-le järgnevatel KMH ja loamenetluse etappides tähendab üksnes mõjude tagantjärele korrigeerimist ja leevendusmeetmete väljapakkumist.

KSH eesmärk on aga mõjutada arendustegevuse alternatiivide valikut otsustusprotsessi varases staadiumis, kui on veel võimalik analüüsida erinevaid alternatiive ja seeläbi

mõjutada strateegilisi valikuid.

Seega peab KSH mängima aktiivset rolli planeeringulahenduse kujunemisel, mitte piirduma planeerimisprotsessis väljatöötatud lahenduse mõjude hindamise, tagantjärele korrigeerimise ja leevendusmeetmete väljapakkumisega (vt 3-16-1472).

Loamenetluses võib lubada taotluse esitajal hiljem täielikult otsustada üksnes selliste aspektide üle, mille puhul ei esine ühtegi teaduslikult põhjendatud kahtlust, et nende tagajärjed ala ei mõjuta (EKo C-461/17: Holohan jt, p 46).

Olukorras, kus KSH-s on ebaõigesti määratletud tuuleenergeetika alad (st üksnes ühe võimaliku lahendusena) ega ole läbi viidud keskkonnamõjude hindamise kontekstis kriitilisi mereelustikku puudutavaid uuringuid, ei ole võimalik hiljem neid puudusi kõrvaldada.

12.Vastuväide

XVI.-XVIII. Ptk 4.2.2. Linnud

RM: „Mõjude minimeerimiseks on paigutatud tuuleenergeetika alad merel väljapoole olemasolevaid linnukaitselisi alasid (Natura 2000 linnualad). Lisaks viidi läbi EOÜ poolt linnustiku uuring/analüüs, mis selgitas olemasoleva teadmise valguses välja peatava ja läbirändava linnustiku jaoks mereala olulisemad piirkonnad ehk nn sensitiivsed alad ning teisena tuuleenergeetika arendamiseks sobivaimad merealad.“

Vastuväited

KSH alusuuringuna märgitud EOÜ analüüsis „Eesti merealal paiknevate lindude rändekoridoride olemasolevate andmete koondamine ja kaardikihtide koostamine ning analüüsi koostamine tuuleparkide mõjust lindude toitumisaladele” (2016) tuuakse välja, et „Isegi kui mõnel linnuliigil on avamerel kitsamad või konkreetsemad rändeteed ja koridorid, ei oska me neid praeguste teadmiste põhjal täpsemalt piiritleda. Isegi selles töös esitatud kaardid on juba eksperthinnangutel tuginevad üldistused. See töögi kinnitab, et lindude rände ja liikumiste täpsem uurimine ja kaardistamine Eesti merealal on vajalik töö, mis tuleb lähiajal ette võtta. Seepärast oleme oma töös ka rõhutanud, et tuulepargi vm planeerimisel tuleb selle piirkonnas kindlasti teostada põhjalikud eeluuringud.“ (lk 26-27)

Sedasama seisukohta kinnitas ka EOÜ oma analüüsis „Lindude peatumisalad“ (2019), milles toodi välja, et sensitiivsete alade piirid on ekspertide poolt jätkuvalt äärmiselt üldistatud (vt analüüsis linnukaitselised soovitused).

Planeeringualasse jääva linnustiku osas ei ole mh põhjalikke eeluuringuid teostatud tänaseni. Kui puudub teadmine arendustegevuse parameetritest (nt suurim lubatav aluspindala, tuulikute kõrgus, võimsus, töötamise aeg jne), ei ole tänased uuringud KSH tasemel rakendamiseks ka mitte piisavaks.

Samuti ei ole õige hinnata mõju lindudele kohalikul tasandil.

Lisaks on KSH linnustikku puudutavate alusuuringute osas äärmiselt selektiivne. Näiteks kajastab KSH üksnes maismaalindude tähtsamaid rändekoridore Eestis (vt KSH aruanne, joonis 4.4.2-2., lk 43).

Seega on KSH-s käsitlemata jäetud planeeringu seisukohalt olulisemate veelindude rändekoridoriid.

Seejuures tuleneb EOÜ uuringu „Lindude peatumisalade analüüs“ (2019) joonistelt üheselt, et nii arktiliste veelindude kui ka näiteks hanede, laglede ja luikede ränne toimub nii sügisel kui kevadel ÜLE planeeringualade (vt uuringu joonised 99-102).

Tuginedes eeltoodule on ebaõige KHS väide, et sensitiivsete alade määramisel on lähtutud peamiselt olemasolevast teadmistest (nt vee- ning maismaalindude rände kohta).

Seega on üheselt selge juba olemasolevate teadmiste järgi, et veelindude rändemustrit arvestades peaks sensitiivseks alaks määrama ka planeeringuala.

Kokkuvõttes ei ole linnustiku sensitiivsed alad piiritletud eluliselt riske maandaval viisil (mh tulenevalt lindude liikuvast eluviisist ja EOÜ uuringust nähtuvatest rändekoridoriidest).

Järelikult ei ole planeeritav ala linnustiku seisukohalt võimalike negatiivsete mõjude osas sobiv.

Kokkuvõttes ei ole mitte kuidagi välistatud planeeringuga kaasnevat negatiivset mõju linnustikule.

Küsimused ja ettepanekud:

1. Palume selgitada, miks on KHS-s jäetud kajastamata merelindude rändekoridoriit?
2. Palume selgitada, miks ei ole KHS-s järgit ekspertide soovitus, et „

planeerimisel tuleb selle piirkonnas kindlasti teostada põhjalikud eeluuringud“.

13.Vastuväide

RM: „EOÜ uuringus ei ole väidetud, et tuulepargi ja väljapakutud sensitiivsete alade vahele peab jääma nimetatud puhvervöönd. Linnustiku uuringus on kirjeldatud, kuidas kujunesid sensitiivsed alad ning on välja toodud, et sensitiivsete alade piirid on üldistatud tulenevalt mh asjaolust, et peatumisalade ümber on vajalikud puhvertsoonid. Näiteks on seniste uurimistulemuste põhjal järeldatud, et Eesti kontekstis tundlike ja kaitsekorralduslikult oluliste liikide toitumise ja peatumise võtmealade puhul peab tuulepargi ja lindude jaoks olulise mereala vahele jääma vähemalt 5-6 km laiune puhvervöönd (Eesti Ornitoloogiaühing 2016). Seega on sensitiivsete alade määratlemisel juba osaliselt puhverala sisse arvestatud. Ühtlasi on toodud uuringus välja, et tegevusloa menetluses läbiviidavate uuringute tulemusel määratakse tulenevalt liigist vajadusel puhvervöönd (ning puhvervööndi vajalikkus sõltub tuulikute paiknemisest ja tehnilistest parameetritest väljavalitud arendusaladel).“ (lk 20)

Vastuväited

Tuuleparkide planeerimist tuleks eelistada üksnes madala ornitoloogilise väärtusega piirkondades. Käesoleval juhul asuvad mereplaneeringu aruandes ettenähtud sobivad piirkonnad tuuleenergeetika arendamiseks erakordselt kõrge ornitoloogilise väärtusega piirkonnas. Seejuures asub tuuleenergeetika ala nr 3 Sõrve poolsaare vahetus läheduses, mis on nii maismaalindude kui ka veelindude rände pudelikaelaks (vt EOÜ analüüs „Lindude peatumisalad“ (2019), joonis 104).

Sellega seoses on EOÜ oma analüüsis mh leidnud, et „Suurest rändevoost tulenevalt on need alad äärmiselt tundlikud, mille tõttu tuleb nendes kohtades vältida tuuleparkide planeerimist.“

Lisaks ei saa jätta leevendavate meetmete määramist (nt puhvertsooni vajaduse küsimuse üle otsustamist) kohalikule tasandile, vaid need tuleb kindlaks määrata riigi tasandil.

Küsimused ja ettepanekud

1. Palun selgitada, kuidas üksnes osaline puhvervööndite planeeringulahendusse sisse arvestamine muudab probleemi, mille kohaselt asub tuuleenergeetika ala nr 3 äärmiselt tundliku ala läheduses ning kuhu tuleks tuuleparkide planeerimist vältida.
2. Millistele põhjendustele ja eriteadmistele tugineb osalise puhverala suuruse ja asukoha määratmine?

SAARTE
KALANDUS

3. Palun nimetada eksperdid, kes vastava osalise puhverala määratlesid.

14.Vastuväide

RM: „*Merekaablite rajamisega ei kaasne olulist keskkonnamõju linnustikule. Kuna kaabli paigaldamisega seotud võimalik mõju seondub merepõhja ja veemassiiviga, mis ei ole linnustikule põhiliseks elukeskkonnaks, siis ei ole linnustiku oluline mõjutamine kuigi tõenäoline.*“ (lk 20)

Küsimused ja ettepanekud

Palun välja tuua konkreetne uuring või eksperdi hinnang (mh eksperdi nimi), millele vastav järeldus tugineb.

15.Vastuväide

XX. Ptk 4.2.4. Nahkhiired

RM: „*Toome siinkohal veel välja KSH aruandes ptk 4.2.4 kajastatud hinnangu, et praeguste teadmiste kohaselt võib nahkhiirte rände seisukohalt pidada planeeringulahendust sobivaks, kuna eeldatav peamine rändesuund Saaremaa lõunaranniku (Sõrve säär) piirkonnast Lätti Kuramaale on jäetud ettevaatuspõhimõttest tulenevalt vabaks.*“ (lk 21)

Vastuväited

Keskkonna kõrgetasemelise kaitse tagama pidav KSH ei saa tugineda arvamustele, väidetele ja oletustele, mis ei ole objektiivselt kontrollitavad.

KSH järeldus nahkhiirtele avalduva mõju osas spekulatiivne ja oletuslik, sest KSH-s puudub tervikpilt nahkhiirte mereala kasutuse kohta Eestis (vt KSH järeldus ptk-is 4.2.4., lk 51). Samuti ei arvesta selline järeldus asjaolu, et nahkhiirte rändekoridori on võimatu täpselt piiritleda ega arvesta nahkhiirte lendava eluviisiga.

Sõrve poolsaar on üks olulisemaid nahkhiirte rändekoridore (vt joonis 4.2.4-1. Tundlikumad alad nahkhiirtele). Seejuures asub tuuleenergeetika ala nr 3 nahkhiirte rändekoridori üksnes ca 10 km kaugusel.

Eeltoodule rajanevalt ei ole olemasoleva teadmise pinnalt (mille osas RM mh mõönab tervikpildi puudumist) võimalik jõuda järelduseni, et nahkhiirte seisukohalt on käesolev planeeringulahendus sobiv.

16.Vastuväide

RM: „Tegevusloa menetluse raames tuleb mõjusid nahkhiirtele täpsustada kaasates vajalikku ekspertteavet ning vajadusel viia läbi uuringud. Oluline on tuulikuparkidest vabaks jätta nahkhiirte peamised rändesuunad (mida juba olemasolevale teadmisele ja ettevaatuspõhimõttest tulenevalt on mereala planeeringuga tehtud) või vajadusel ette näha vastavad leevendavad meetmed. Näiteks tuuliku rootori kiiruse piiramine kuni peatumiseni (rände ajal) vmt.“ (lk 21)

Vastuväited

Riigikohtu praktikast (vt 3-16-1472, p 31) tuleneb, et nahkhiirte uuringute puhul on tegu geograafiliselt ja mõjult laiaulatusliku kumulatiivsete mõjude hindamist eeldava uuringuga.

Sellise uuringu tegemine on KSH ülesanne (sh tuleks vastav teave selgitada välja võimalikult varases arendustegevuse staadiumis KSH käigus). Sellist uuringut ei saa edasi lükata KMH tasandile.

Seega on selline järeldus selges vastuolus asjakohase Riigikohtu praktikaga.

17.Vastuväide

XXIII.-XXVII. Ptk 4.2.6. Kaitstavad loodusobjektid

RM: „Tuuleenergeetika alade valikuga välistati tuuleparkide rajamine kaitsealade võrgustikule, mis aitab juba tekkivaid olulisi mõjusid suures osas välistada. Seetõttu strateegilisel tasandil uuringuvajadus puudub.“ (lk 24)

Vastuväited

Asjaolu, et planeeringuala ei kattu kaitsealade võrgustikuga ei tähenda, et negatiivne mõju tundlikele loodusobjektidele puudub. Tuulepargi võimalike mõjude piir ei lõppe viimase tuuliku juures (mh kinnitavad seda KSH käigus läbi viidud uuringud). Teisti öelduna võib tuulepark avaldada kaudset mõju ka tundlikele loodusobjektidele isegi juhul, kui arenguala ei rajata kaitsealade võrgustikule.

Eeltoodule rajanevalt tuleb KSH-d täiendada uuringutega, mis hindavad seda, milline hakkab olema tuuleenergeetika ala rajamisega kaasnev kumulatiivne mõju kaitstavatele loodusobjektidele.

Selliseid uuringuid ei saa teha KMH tasandil. KSH menetluse eesmärk on välja selgitada võimalik stsenaarium ja selle alternatiivid sellisel määral, et oleks võimalik otsustada tuuleenergia tootmise põhimõttelise võimalikkuse üle vastavatel aladel (vt 3-16-1472).

18. Vastuväide

RM: „Kuna käsitletava mereala planeeringu ruumilises ulatuses merealal paiknevad Natura 2000 alad ja nende kaitse-eesmärgid kattusid siseriiklike alade ja seal olevate kaitse-eesmärkidega mereliste elupaikade ja liikide osas viidi sisuline hindamine nende osas läbi Natura hindamise peatükis. Tegemist on mõjuhindamise praktikas väljakujunenud praktikaga, mitte sarnaseid osasid dubleerida.“ (lk 23)

Vastuväited

Natura hindamise sisuline fookus on suunatud üksnes Natura kaitseväärtuste hindamisele, laiimate keskkonnamõjude hindamine ei ole siseriiklike kaitsealade puhul Natura hindamise aspektist nõutav. Seega võib siseriiklikult kaitstavate loodusobjektide suhtes esineda mõjude hindamise läbiviimise vajadus ka põhjustel, mis ei ole seotud Natura 2000 võrgustikuga.

Seega on õiguslikus mõttes viga hinnata kavandatava tegevuse mõju siseriiklikult kaitstavate loodusobjektidele Natura hindamise peatükis.

19. Vastuväide

XXIX.-XXX. Ptk 4.4.1.1 Sotsiaal-kultuuriliste mõjude hindamise lähtekohad

RM: „Strateegilise planeerimise praktikas ei ole levinud kõikide huvitatud osapoolte arvamuste ja hoiakute väljaselgitamine kõikehõlmava süvauuringuna, samuti ei nõua seda planeerimisseadus ega keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seadus. /.../ Samuti toome välja, et sotsiaal-kultuuriliste mõjude hindamine ei ole keskkonnamõju strateegilise hindamise tavapäraseks osaks – see on täiendavalt tehtud hindamine, mis käsitleb mõjusid inimkeskkonna vaatest. Erinevalt looduskeskkonnast puuduvad sotsiaalsete ja kultuuriliste mõjude valdkonnas üksihesed normatiivid, millele planeerimise otsustusprotsessis toetuda.“ (lk 16)

Vastuväited

Vastavalt KeHJS § 40 lg 4 p 6 kohaselt on keskkonnamõju strateegilise hindamise kohustuslikuks elemendiks ka hinnangu andmine eeldatavalt olulise vahetu, kaudse, kumulatiivse, sünergilise, lühi- ja pikaajalise, soodsa ja ebasoodsa mõju kohta inimese tervisele ning sotsiaalsetele vajadustele ja varale ning kultuuripärandile.

Seega on ebaõige väita, et sotsiaal-kultuuriliste mõjude hindamine ei ole keskkonnamõju strateegilise hindamise tavapäraseks osaks.

20. Vastuväide

RM: „Mis uuringu alusel on KSH-s antud hinnang planeeringu positiivsele pikaajalisele mõjule? Tegemist on eksperdi hinnanguga, mis põhineb varasemal kogemusel ja lähtub mereala planeeringu eesmärkidest.“ (lk 16)

SAARTE
KALANDUS

Vastuväited

Kuivõrd Eestis ei ole varem sedavõrd suuri meretuuleparke rajatud, ei saa rääkida ühegi Eesti eksperdi varasemast kogemusest antud küsimuses. Järelikult on vastav eksperdi hinnang üksnes oletuslik ega ole kontrollitav.

Küsimused ja ettepanekud

Palun nimetada eksperdi nimi, kes on enda vastava seisukoha andnud.

21. Vastuväide

XXXI. Ptk 4.4.1.2. Kalandus

5. kui esineb mõju kalastikule, milline on mõju mereimetajatele?

RM: „KSH aruanne on välja toonud, et oluline mõju kaladele puudub ja konkreetsetest tuulikuparkide arendustest tulenevat mõju tuleb hinnata tegevusloa tasandil. Kui puudub mõju kalastikule, puudub ka mõju mereimetajale.“ (lk 27)

Vastuväited

Tegemist on lihtsustava oletusega.

Mereimetajate hulka kuuluvad näiteks hallhülged, kelle tähtsaks elualaks on kavandatav planeeringuala ning kes on mere ökosüsteemi tundliku osana inimtegevuse poolt otseselt mõjutatavad. Kalastikuga seonduvad muutused mõjutavad hülgeid kaudselt (ligipääs toidule), kuid planeeringu elluviimisega mõjutab otseselt hallhüljeste elualasid ka veealune müra ja lenduv hõljum (sh talvine jää lõhkumine ja sellega seonduvad häiringud).

22. Vastuväide

7. mis uuringute või andmete alusel on KSH-s tehtud järeldus, et planeeringu mõju kalandusele on pikaajaliselt positiivne?

RM: „Järelduse aluseks on eksperdi hinnang, mis põhineb kalanduse hetkeolukorda kajastavate andmete (mereala kasutus, kalanduse saagikus) ja planeeringuga seotavate tingimuste analüüsil.“ (lk 27)

Vastuväited

Selline järeldus on oletuslik.

Teiseks on see järeldus otseselt vastuolus Euroopa Parlamendi PECH komisjoni poolt

2020. a. oktoobris avaldatud raportiga *“Impact of the use of offshore wind and other marine renewables on European fisheries”*².

Nimetatud raportis uuriti tuuleparkide negatiivseid mõjusid kalandussektorile³. Analüüsi tulemusel järeldati, et **lähiajal hakkab tekkima järjest tõsisem konflikt tuuleparkide ja kalandussektori vahel.** Sellest tulenevalt on vaja kalandussektorile tekkivad **negatiivseid majanduslikke mõjusid analüüsida ja lahenda vahetumalt ning suurema koostöö kaudu konfliktis olevate sektorite vahel.** **Raport soovitab võimalikult varakult asuda tegelema selliste negatiivsete mõjude neutraliseerimisega.** Täpsemalt on raporti kohaselt vaja teha spetsiifilisemat koostööd kalandussektori ja tuuleparkide arendajate vahel.

Täna selline koostöö puudub ning kalandussektor on vaid üks väga paljudest kaasatud subjektidest.

Selline lahendus ei ole aga ilmselgelt piisav. Ja seda eriti olukorras, kus ohustatud on ca 130 miljoni euro suurused investeeringud.

Küsimused ja ettepanekud

1. Palun nimetada eksperdi nimi, kes on enda vastava seisukoha andnud.
2. Palun selgitada ning põhjendada, mis andmetele tuginedes on RM asunud PECH komisjoni raportis leitud vastupidisele seisukohale.

23. Vastuväide

XXXVI. KSH-s pole hinnatud planeeringu mõju Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi eesmärkidele

RM: „Mõjude hindamine keskendub planeeringuga kavandatu elluviimisega kaasnevale. EMKF on fond, mille eesmärk on ELi merendus- ja kalanduspoliitika elluviimine ajavahemikus 2014–2020. /.../ Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi eesmärkidega puudub Eesti mereala planeeringul vastuolu.“

Vastuväited

Kui KSH käigus ei ole arvestatud ega hinnatud kalatööstust tagavaid meetmeid ning puudub teadmine selle kohta, milline on planeeringuala kalastik, millistel aladel on

² [https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=IPOL_STU\(2020\)652212](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=IPOL_STU(2020)652212)

³ *The study provides an overview of general impacts of the development of offshore wind farms and other marine renewables on the European fishing sector. It further highlights pathways for possible co-existence solutions of both sectors, a description of best practice examples and lessons learnt, the identification of research gaps and last but not least the presentation of policy recommendations.*

kalade arvukused suurimad, sh milline on kalade üldine saagikus, kas saagikuse ajad on ajas muutuvad ja kus asuvad kalade koelmuala - ei saa väita, et KSH toetab Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi eesmärke.

Oletuste ja andmete puudumise tõttu saab esitada üksnes uue täiendava oletuse, mitte aga põhjendatud järelduse selle kohta, et planeering toetab mere bioloogiliste ressursside säilitamist ja kalavarude majandamist.

24.Vastuväide

XXXVII. KSH on vastuolus seaduse ja Riigikohtu praktikaga. Ettepanekud.

RM: „/.../ Tuulikute arvu, töötamise aja ja võimsuse määramine üleriigilise pikaajalise planeeringuga ei ole otstarbekas, kuna võib kaasa tuua planeeringu kiire aegumise“ (lk 21)

Vastuväited

Riigikohus on asjas nr 3-16-1472 (p 30) selgitanud, et KSH menetluse tõhusaks läbiviimiseks tuleks hindajal lähtuda nn maksimumstsenariumist, st kavandatava tegevuse elluviimisest suurimas mahus, mida koostatav planeerimisdokument võimaldaks. Seega on KSH tasandil võimalik täpsustada näiteks tuulikute parameetreid, arvu jm maksimumstsenariumi alusel, sh puuduks oht planeeringu kiireks aegumiseks.

Ilma maksimumstsenariumit hindamata ei saa teha KSH-s sisulisi valikuid, milline mereala on tuuleenergeetika arendamiseks parim võimalik lahendus.

25.Vastuväide

RM: „/.../ Müra modelleerimiseks on vajalikud nii tuulikute täpsed asukohad, võimsus, tehnoloogiline tüüp kui ka ümbritseva keskkonna müraga seotud asjaolud (nt laevaliikluse sagedus). Vastav tingimus on seatud tegevusloa tasandile, kus vastavad alusandmed on olemas.“ (lk 21)

Vastuväited

Selline lahendus on õigusvastane.

Riigikohus on Hiiumaa tuuleparkide vaidluses (3-16-1472, p 28) selgitanud, et „*KSH raames ei tohi jätta mõju vajaliku täpsusega hindamata ja KSH ülesanded täitmata argumendiga, et kindlalt ei ole teada arendustegevuse parameetrid.*“

Seega on õiguslikus mõttes viga see, kui jäetakse erinevate tehniliste lahendustega kaasnevate keskkonnamõjude hindamine edasi järgmistesse menetlustappidesse.

26. Vastuväide

RM: „/.../ Lisaks on seatud suunised ja tingimused teiste merekasutusviisidega arvestamiseks, mis ei ole küll välistavad, kuid omavad siiski selgeid vajadusi. Välistavatest teguritest loobumine tooks kaasa väga olulise ebasoodsa mõju teistele valdkondadele, mistõttu ei ole alternatiivses asukohas tuuleenergeetika arendamine võimalik (lk 22).“

Vastuväited

Võimalik ebasoodne mõju teistele merekasutusviisidele ei õigusta KSH tasandil erinevate alternatiivsete tuuleenergeetika alade hindamata jätmist. KSH on keskkonna kõrgetasemelist kaitset tagama pidav planeerimisdokument, mis peab olema ratsionaalselt ja objektiivselt kontrollitaval viisil koostatud.

Kokkuvõte

KSH-s on jätkuvalt olulised puudused, mistõttu ei vasta KSH seadusest tulenevatele nõuetele ja on vastuolus asjakohase Riigikohtu praktikaga (vt nt 3-16-1472).

KSH üldine eesmärk on arvestada planeeringu koostamisel ja kehtestamisel keskkonnakaalutlusi, tagades seeläbi kõrgetasemelise keskkonnakaitse ning edendades säästva arengu põhimõtteid. Käesolev KSH ei vasta sellele eesmärgile.

Esiteks on KSH tasandil tegemata mitmed olulised kalastikku ja mere põhjaelustikku puudutavad uuringud. Isegi kui selliseid uuringuid on tehtud, siis ei ole neile tänaseni viidatud. Samuti ei kajasta olemasolevad uuringud kõiki planeeringualasse jäävaid liike, koelmualasid ja rändeteid. Seega on mitmed olulised keskkonnavalused küsimused jäänud KSH koostamisel hindamata.

Teiseks ei ole läbi viidud ega ole plaanis ka läbi viia kumulatiivsete mõjude uuringut. Kumulatiivsete mõjude suhtes järelduste tegemisel on kalastikku ja merepõhja puudutavas osas juhitud PlanWise4Blue tööriistast, mis ei ole aga kasutatav tegelikkuse kajastamise vahendina. Seega jääb arusaamatuks KSH eesmärk ja mõte. KSH eesmärk ja mõte ei ole abstraktsel tasandil erinevate oletuste, ideede ja põhimõtete hindamine ning analüüsimine.

Kolmandaks kinnitab KSH õigusvastasust ehk sisuliste erinevate alternatiivide hindamata jätmist eriti selgelt ka see, et KSH-s pakutakse välja vaid üks tuuleenergeetika arendamise jaoks sobilik lahendus.

Neljandaks tõstatab kogu KSH kvaliteedi ja usaldusväärsus osas tõsiseid küsimusi see, kui RM kasutab allikaid läbipaistmatul viisil (ei viidata seisukohtades konkreetsele allikale või

ekspordile) ning teeb allikate pinnalt järeldusi, mis ei vasta allikates sisalduvatele seisukohtadele või teeb allikatest nähtuvaga võrreldes hoopis vastuolus olevaid järeldusi (vt nt vastuväide nr 9, nr 12, nr 13). Samuti on RM teinud järeldusi, mis on otseselt vastuolus ministeeriumile teada olevate analüüsidega, nt PECH komosjoni raport (vt vastuväide nr 22).

Sellise tegevuse tulemusel on avalikkusel ning puudutatud isikutel olulisel määral häiritud sisuline osalemine KSH protsessis ning enda seisukohtade kujundamisel. KSH menetluse käigus ei tohi eksitada, sest vastasel juhul ei saa rääkida avalikkust kaasavast menetlusest.

Viiendaks on jätkuvalt ületamatu probleem see, et kuna KSH-s ei ole määratletud tuulepargi parameetreid, siis ei ole võimalik KSH tasandil läbi viia mitte ühtegi strateegilisi valikuid mõjutada võivat uuringut. Seetõttu on kõnealune KSH oma sisult üksnes erinevaid oletusi, arvamusi ja ideid koondav dokument, mille pinnalt ei saa teha objektiivsetele faktidele tuginevaid strateegilisi otsuseid.

Tuginedes eeltoodule ootame ausat, sisulist ning kaasava toimega vastust käesolevale kirjale.

Lugupidamisega

(Allkirjastatud digitaalselt)

Heino Vipp
MTÜ Saarte Kalandus
tegevjuht
5694 7288

Teadmiseks:
Maaeluministeerium
Keskkonnaministeerium
Majandus- ja Kommunikatsiooni-ministeerium
Keskkonnaamet
Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet